

спробою дати аналіз...; в цьому дослідженні...; у дисертації досліджуються ...);

– прості речення з семантикою поступки, яка виражена сполучниками, частками, вставними словами, які інформують про особливості дисертаційної роботи, її актуальність та необхідність вивчення питання (*питанням ... не приділяється достатньо уваги; але останнім часом з'являються ...; основну увагу в цій роботі зосереджено ...*).

Таким чином, документознавчий аналіз авторефератів сучасних дисертацій доводить взаємодію соціальних і нормативно-законодавчих факторів, що визначають вироблення його форми як вторинного документа. Лінгвістична ж інформативність автореферату, на наш погляд, пов'язана з різними мовними рівнями тексту. Отже, автореферат дисертації – це документ, на який впливають як уявлення про наукову документацію зокрема, так і про роль у сучасних комунікативних процесах загалом.

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-321-0-54>

НОВІ НОРМАТИВНІ ПІДХОДИ ДО ЗАХИСТУ ДИСЕРТАЦІЙ НА ЗДОБУТТЯ СТУПЕНЯ ДОКТОРА ФІЛОСОФІЇ

Петриченко Валентина Вячеславівна

здобувач наукового ступеня доктора філософії,

Національна академія внутрішніх справ

м. Київ, Україна

12 січня 2022 року був прийнятий новий Порядок присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затверджений постановою Кабінету Міністрів України № 44 [1]. Він передбачає низку новацій щодо цього процесу і дає старт європейському порядку присвоєння наукових ступенів доктора філософії.

При захисті дисертацій на здобуття ступеня доктора філософії разова рада утворюється закладом, у якому здобувач виконав акредитовану освітньо-наукову програм, до складу якої входить п'ять осіб – голова разової ради, два рецензенти та два офіційних опоненти, про що видається наказ закладу. Компетентність членів разової ради за тематикою дослідження здобувача визначається наявністю не менше трьох наукових публікацій за тематикою дослідження здобувача за

умови їх опублікування протягом останніх п'яти років до дня утворення разової ради та після присудження вченому ступеня доктора філософії (кандидата наук). Структурний підрозділ, на засіданні якого здійснювалася публічна презентація здобувачем наукових результатів дисертації, подає вченій раді закладу пропозиції щодо кандидатур до складу разової ради. Публічний захист дисертації проводиться на засіданні разової ради, яке вважається правоможним за умови участі в ньому повного складу разової ради. Актуальним з огляду на сучасні реалії є, зокрема, те, що члени разової ради та/або здобувач можуть брати участь у засіданні разової ради за допомогою засобів відеозв'язку в режимі реального часу. Заклад забезпечує можливість використання засобів відеозв'язку, зокрема особами з інвалідністю.

Щодо вимог до персонального складу разової ради, то її головою має бути штатний доктор наук ЗВО. Двома рецензентами мають бути штатні доктори чи кандидати наук (доктори філософії), а двома опонентами – сторонні кандидати (доктори філософії) чи доктори наук. Однак рада може складатися й із голови, одного рецензента й трьох опонентів. До обмежень входять відсутність володіння мовою, якою написана дисертація, й отримання диплома доктора філософії (кандидата наук) менш ніж за три роки до утворення разової ради.

Зауважимо, що здобувач, який виконує неакредитовану освітньо-наукову програму, має право в порядку, встановленому законодавством на переведення до іншого закладу, який має акредитовану освітньо-наукову програму за відповідною спеціальністю (спеціальностями). Обсяг дисертації встановлюється освітньо-науковою програмою. Якщо здобувач виконав акредитовану освітньо-наукову програму, окремі елементи якої забезпечуються іншим закладом, разова рада утворюється в закладі, в якому вона виконувалася, із можливим залученням як рецензента особи, що за основним місцем роботи працює науково-педагогічним або науковим працівником закладу, який забезпечував окремі елементи освітньо-наукової програми, за умови дотримання вимог до рецензента, передбачених порядком.

У разі коли підготовка здобувача здійснювалася за акредитованою освітньо-науковою програмою відповідно до договору між вітчизняним та іноземним закладами, разова рада може утворюватися на базі одного із зазначених закладів. У разі коли разова рада утворюється на базі вітчизняного закладу, утворення такої ради здійснюється відповідно до цього Порядку. Працівник іноземного закладу, що був стороною зазначеного договору, може бути рецензентом за умови дотримання інших вимог до рецензента, встановлених цим Порядком. У разі проведення атестації здобувача в іноземному закладі разова рада утворюється відповідно до законодавства іноземної держави.

Також у новому Порядку акцент робиться на обмеженні термінів захисту. На сьогодні це – чотири роки в аспірантурі, два додаткові роки

резерву за сімейний станом чи за станом здоров'я, плюс додатково термін дії військового стану й три місяці після його скасування.

Щодо кількості наукових публікацій здобувача, то їх має бути не менше ніж у трьох, до яких зараховуються:

1) статті у наукових виданнях, включених на дату опублікування до переліку наукових фахових видань України. Якщо число співавторів у такій статті (разом із здобувачем) становить більше двох осіб, така стаття прирівнюється до 0,5 публікації (крім публікацій, визначених підпунктом 2 цього пункту);

2) статті у періодичних наукових виданнях, проіндексованих у базах даних Web of Science Core Collection та/або Scopus (крім видань держави, визнаної Верховною Радою України державою-агресором);

3) не більше одного патенту на винахід, що пройшов кваліфікаційну експертизу та безпосередньо стосується наукових результатів дисертації, що прирівнюється до однієї наукової публікації;

4) одноосібні монографії, що рекомендовані до друку вченими радами закладів та пройшли рецензування, крім одноосібних монографій, виданих у державі, визнаній Верховною Радою України державою-агресором. До одноосібних монографій прирівнюються одноосібні розділи у колективних монографіях за тих же умов.

Цікавими також є нові умови, які необхідно виконати під час захисту дисертації. Так, кожен член разової ради відкрито висловлює свою позицію за присудження або за відмову у присудженні ступеня доктора філософії. Рада приймає рішення шляхом відкритого голосування: 1) про присудження ступеня доктора філософії, якщо його підтримали не менше ніж чотири члени разової ради; 2) про відмову у присудженні ступеня доктора філософії, якщо його підтримали два чи більше членів разової ради. При цьому член разової ради має право викласти письмово окрему думку, в якій зазначити зауваження щодо дисертації, зокрема щодо дотримання здобувачем академічної доброчесності та/або щодо процедури захисту дисертації. Окрема думка додається до рішення разової ради про присудження (відмову у присудженні) ступеня доктора філософії і є його невід'ємною частиною. Невід'ємною частиною рішення є також відеозапис трансляції захисту дисертації, на який накладається електронна печатка закладу, що базується на кваліфікованому сертифікаті електронної печатки.

Новацією є також те, що заклад, в якому утворена разова рада, або його правонаступник має право скасувати рішення разової ради про присудження ступеня доктора філософії у зв'язку з виявленням у дисертації та/або наукових публікаціях, в яких висвітлені наукові результати дисертації, фактів академічного плагіату, фабрикації, фальсифікації незалежно від строку, що минув після присудження разовою радою ступеня доктора філософії. При цьому не вважається самоплагіатом використання здобувачем своїх наукових праць у тексті дисертації без посилання на ці праці, якщо вони попередньо

опубліковані з метою висвітлення в них основних наукових результатів дисертації та вказані здобувачем в анотації дисертації.

Література:

1. Про затвердження Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії: Постанова Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44: станом на 22 березня 2022 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/44-2022-%D0%BF#Text>

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-321-0-55>

ОКРЕМІ ПИТАННЯ ЗДІЙСНЕННЯ ЗАХИСТУ ЗДОБУВАЧІВ СТУПЕНЯ ДОКТОРА ФІЛОСОФІЇ В УМОВАХ ВІЙНИ

Подойніцин Валерій Михайлович

*кандидат юридичних наук, старший дослідник,
заступник завідувача лабораторії – начальник відділу,
Державний науково-дослідний інститут
Міністерства внутрішніх справ України
м. Київ, Україна*

Бакал Мальвіна Анатоліївна

*кандидат юридичних наук,
провідний науковий співробітник,
Державний науково-дослідний інститут
Міністерства внутрішніх справ України
м. Київ, Україна*

Савіна Наталія Григорівна

*старший науковий співробітник,
Державний науково-дослідний інститут
Міністерства внутрішніх справ України
м. Київ, Україна*

У нашій державі, яка страждає від повномасштабного вторгнення РФ, варварських бомбардувань та обстрілів, стало майже неможливим здійснення освітньої діяльності багатьох вищих навчальних закладів і науково-дослідних установ. Надзвичайно ускладнено проведення